

Nota de premsa

Lina Bo Bardi dibuixa

15.02.2019 – 26.05.2019

Comissariada per Zeuler Rocha Lima

Amb la col·laboració de Fundació Banc Sabadell

La Fundació Joan Miró presenta *Lina Bo Bardi dibuixa*, la primera exposició que examina específicament el paper del dibuix en la vida i l'obra de l'arquitecta italobrasileira.

La mostra reuneix una acurada selecció d'un centenar de dibuixos procedents de l'Institut Lina Bo e P. M. Bardi, que donen fe de la importància del dibuix en totes les etapes de la polifacètica carrera de Bo Bardi.

Es tracta d'un projecte comissariat pel també arquitecte, artista, investigador i expert internacional en la figura de Bo Bardi Zeuler Rocha Lima, que ha comptat amb la col·laboració de la Fundació Banc Sabadell.

Fins a finals de maig, *Lina Bo Bardi dibuixa* convida el visitant a descobrir l'ampli i ric ventall del pensament i la producció d'una de les arquitectes i intel·lectuals més destacades del segle XX, que va bastir ponts entre l'art i la vida a través del llenguatge que li era propi: el dibuix.

Barcelona, 14 de febrer de 2019. L'arquitecta Lina Bo Bardi (1914-1992) va tenir sempre un fort sentiment de connexió amb el dibuix. Al llarg de la seva vida i en totes les facetes artístiques a què es va dedicar, el dibuix sempre hi va estar present. Més que una eina de disseny, per a ella dibuixar era un mitjà d'expressió primordial, alimentat per un gran sentit de la curiositat i el dubte. El dibuix va ser el seu llenguatge, la prolongació del seu pensament i el vehicle per a la seva ment. En definitiva, la forma més genuïna que tenia d'explorar, sentir i relacionar-se amb el món.

Bo Bardi va descobrir el dibuix durant la infantesa, gràcies al seu pare –un pintor aficionat–, i va rebre la formació artística i arquitectònica a la seva Itàlia natal. Després del desenvolupament d'una original i fecunda carrera al Brasil, Lina Bo Bardi és considerada actualment un dels arquitectes més destacats del segle XX, i ha obtingut un reconeixement internacional per la seva feina com a dissenyadora, editora, comissària i intel·lectual. La seva obra perdura com una lliçó cultural en què conflueixen aspiracions estètiques i preocupacions ètiques.

Mentre molts arquitectes, dissenyadors i artistes debatien, i debaten, els aspectes formals de l'espai i la producció artística, Bo Bardi consagrava la seva carrera a comprendre les profundes relacions existents entre l'exercici del dibuix i els actes de la vida quotidiana. Des del seu punt de vista, són les persones i no els arquitectes els veraders protagonistes de l'arquitectura. Malgrat que només un nombre reduït dels seus projectes arquitectònics va ser executat, Bo Bardi va ser molt prolífica en el camp del mobiliari, el disseny gràfic, l'escenografia i el disseny d'exposicions, i mai va establir cap jerarquia entre els diferents registres de l'ampli ventall de la seva pràctica.

Quan dissenyem, fins i tot com a estudiants, és important que el nostre edifici tingui un propòsit i inclogui la connotació d'ús. És necessari que l'obra no es desplomi des del cel damunt dels seus habitants, sinó que expressi les necessitats de la gent [...]. En definitiva, sempre s'ha de perseguir projectar l'objecte ideal i decent, que també podria definir-se amb l'antic terme de «bell».

LINA BO BARDI

Al llarg de la seva vida, Bo Bardi va plasmar les seves imaginatives visions i els seus processos creatius en nombrosos esbossos; tant és així que s'han arribat a conservar més de sis mil esbossos i dibuixos en els seus arxius personals, allotjats actualment a l'Institut Lina Bo e P. M. Bardi, a São Paulo, Brasil. Aquesta mostra fa llum sobre una concisa i acurada selecció d'un centenar d'aquests dibuixos, a càrrec del comissari Zeuler Rocha Lima. *Lina Bo Bardi dibuixa* és una constel·lació d'imatges que convida el visitant a descobrir la rellevància del dibuix en la trajectòria d'aquesta arquitecta singular, i a establir associacions lliures entre les múltiples facetes de la seva obra. Els dibuixos, realitzats amb tècniques diverses –llapis, aquarel·les, guaix, retoladors, tinta...–, revelen, alhora, la seva àmplia concepció del disseny i l'arquitectura, accessible a tothom. En els seus dibuixos barreja sensibilitats artístiques diverses, nodrides directament per la natura i la vida quotidiana. En paraules del comissari: «Els seus dibuixos són molt personals. Constitueixen un exercici emocional i no només una pràctica intel·lectual [...]; és evident que, a les seves mans, el dibuix era una recerca de coneixement i intimitat. Que era un acte d'amor. I, com tota forma d'amor, era plena de reptes, contradiccions i ambigüitats».

L'exposició *Lina Bo Bardi dibuixa* s'articula en quatre àmbits temàtics: l'espai, entès com a escenari per **viure** i per **veure** i observar els objectes i les petites realitats quotidianes; **les plantes** com a attrezzo, i **les persones**, les autèntiques protagonistes d'aquests espais. «A través del dibuix», apunta Rocha Lima, «observava, imaginava i aspirava a comprendre i transformar la realitat, tant l'exterior com la interior. Projectava un món millor per viure, per a ella i per als altres».

L'exposició comença per l'àmbit dedicat a l'imaginari del món natural en els dibuixos de Lina Bo Bardi. Les plantes van estar presents en els dibuixos de l'arquitecta des de la infància, com a símbol dels cicles de la vida i de la natura. El 1956, fent turisme a Barcelona, Bo Bardi va descobrir l'obra d'Antoni Gaudí, l'interès del qual per les plantes i les formes orgàniques va transformar per sempre el llenguatge de l'arquitecta italobrasileira.

La representació de persones va ser un tema constant en els seus dibuixos. En segon lloc la mostra aborda aquest aspecte a través d'un conjunt de peces en què el cos humà apareix no només com a objecte físic o referència, sinó també com una forma d'estar en el món, individual i col·lectivament. Segons Rocha Lima, Lina Bo Bardi «va construir una inusual imatge de les relacions de les persones entre elles, amb l'espai, l'arquitectura, les ciutats i la natura, així com amb els objectes de la vida quotidiana. Bo Bardi va produir uns dibuixos i esbossos [...] que són dels que rarament s'associen amb els arquitectes *mainstream* del segle XX. Bo Bardi va pintar l'alegria i la humanitat».

Mitjançant l'exercici continuat del dibuix, Lina Bo Bardi va crear una original cultura visual que és objecte del següent àmbit de la mostra. Gràcies a la seva experiència editorial, Bo Bardi va aprendre com emprar les imatges per promoure valors i per generar formes de veure innovadores. Després d'instal·lar-se al Brasil el 1946, va articular aquests coneixements en el camp del disseny gràfic amb la cultura popular, el seu reconeixement de les formes d'expressió espontànies i les diferents tradicions de què participava.

El conjunt de la seva obra transmet la convicció que la vida hauria de ser al centre de la manera de concebre els objectes, els edificis i els espais, tal com plasma l'últim àmbit de l'exposició. «Els seus dibuixos», puntualitza el comissari, «ens recorden que la vida quotidiana és polièdrica i plena de possibilitats, un lloc per treballar i somiar, per a l'existència individual i social». L'exposició conclou amb la projecció del vídeo *Lina Bo Bardi, curator*, que el mateix Zeuler Rocha Lima va produir originàriament per a la mostra *Lina Bo Bardi 100* a l'Architekturmuseum de Munic, l'any 2014, amb motiu del centenari del naixement de l'arquitecta.

Per subratllar l'impacte de l'obra de Gaudí en el llenguatge de Lina Bo Bardi, el vestíbul de la Fundació Joan Miró acull paral·lelament una selecció d'imatges de la sèrie fotogràfica que Joaquim Gomis va dedicar a l'arquitectura gaudiniana. Així mateix, durant la mostra es podran admirar, en l'espai participatiu, els esbossos del disseny original de l'exposició, també a càrrec de Zeuler Rocha Lima, que constitueixen un homenatge al particular esperit que Lina Bo Bardi va imprimir a les seves iniciatives com a comissària i els seus dissenys expositius. Completen el projecte un programa específic d'activitats i una monografia signada pel mateix comissari, expert internacional en la figura de Bo Bardi, i coeditada per la Fundació Joan Miró i Princeton University Press.

Lina Bo Bardi dibuixa explica la història d'una dona que es va guiar per l'ètica i la modèstia com a artista, i de l'arquitecta que va basar el seu llenguatge en el principi de la simplificació. Un principi que comparteix amb Joan Miró. Tots dos artistes entenen el dibuix com una pràctica quotidiana que cap dels dos va abandonar mai. En paraules del comissari, «davant de la pèrdua de protagonisme de l'habilitat en el dibuix a mà en les arts en general i en la pràctica arquitectònica en particular, els dibuixos de Lina Bo Bardi continuen sent una constatació sempre refrescant de la importància i el valor permanents del pensament lliure i autèntic i de les mans destres i educades».